

เทศน์พระ วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๔๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ต้นไม้ ป่าไม้ มันมีไม้หลายชนิด ไม้บางชนิดเห็นใหม่ ดูอย่าง เช่นไม้ที่มันเป็นยา มันจะขมมาก เห็นใหม่ บอระเพ็ดจะขมมาก แต่มันเอามาเป็นยาได้ประโยชน์มาก แล้ว บางอย่างเป็นไม้ที่ใช้ประโยชน์ บางอย่างใช้ไม้ไม่ได้ประโยชน์ แต่ถ้ามันคลุมไปในป่านั้น มันเป็นประโยชน์หมด เพราะป่านั้นอาศัยกัน สิ่งที่ป่านั้นอาศัยกัน มันถึงเป็นป่า มันถึง ดำรงเผ่าพันธุ์ของมัน มันถึงไม่สูญพันธุ์ของมันไปได้ ถ้ามันชุ่มชื้น

สังคมของเรา สังคมของสังฆะ เราบวชมาเพื่ออะไร สังคมของพระ เวลาบวชแล้ว มาจากตระกูลต่างๆ กัน เวลาบวชแล้วนี้เสมอกันโดยศีล เราเสมอกัน เราเป็นสมมติสงฆ์ สงฆ์นี้เสมอกันด้วยศีล ๒๒๗ อุปัชฌาย์อาจารย์ บวชมาแยกเข้ามาในหมู่ เป็นหมู่แล้วมันก็ เหมือนป่าหนึ่ง มันเหมือนประเทศหนึ่ง สังฆะ เราต้องดูแลกัน เราต้องช่วยเหลือกัน ถึง คราวหนึ่ง เราจะต้องกลับมาถึงธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราจะไม่ ออกไปกับโลก

ถ้าเราอยู่ไปอย่างนี้แล้วเราไม่มีผู้นำ เราอยู่กับประสาเราว่าเหมือนเด็กมันอาศัยกัน มันก็เกาะกันอยู่อย่างนั้น มันจะเลี้ยงชีวิตกันรอดได้อย่างไร มันต้องมีพ่อแม่ให้พึ่งพาอาศัย เราก็มีครูบาอาจารย์อาศัย ครูองค์แรกคือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง ธรรมและ วินัยเป็นศาสดาของเรา เป็นครูอาจารย์ของเรา เราอย่าน้อยเนื้อต่ำใจ ชีวิตของเรา ดูเขาเกิด มา ดูตืออวบน้ำขึ้นมาจากน้ำขึ้นมาเพื่อดำรงชีวิตของเขา ชีวิตอย่างนั้นใครจะใช้ก็ได้ เราเกิดมา มี สิทธิเสมอกัน

สังคมสงฆ์เกิดมาโดยบุญกุศลมาก เกิดในสังคมของชาวพุทธ เพราะสังคมชาว พุทธ มีการออกบวช ออกบวชเพื่ออะไร เพื่อแสวงหา สังคมให้โอกาสหมดเลย สังคมจะ ไม่ยุ่งกับเราเลย เพียงแต่ถ้าเรารักษาเกียรติของพระ เขาจะไม่เข้ามาก้าวล่วงเรา แต่ถ้าเราไป ยุ่งกับเขา เราทอดสะพานออกไป

คูลี กรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าประทุษร้ายสกุล ทั้งสกุลของเราด้วย สกุลของสมณะ มันทำให้เขาไม่ให้ความเคารพถึงใจ สกุลของเราด้วย สกุลของสมณะด้วย สกุลของเขาด้วย เพราะอะไร เพราะถ้าเขาเคารพ คูลี คูประเพณี วัฒนธรรมของทางอีสาน ผู้หญิงจะไม่ให้เข้ามายุ่งเลย ห้ามขึ้นในที่ต่างๆ เห็นไหม เพราะอะไร เพราะเขาเคารพจากประเพณีวัฒนธรรมของเขา เขาเคารพในสกุลของเขา เพราะศาสนาของเขา เขาเป็นคฤหัสถ์ ๔ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา เห็นไหม อุบาสก อุบาสิกา เขาก็มีสิทธิ์ของเขา

แต่ขณะที้ออกมาเป็นพันธุ์ไม่เห็นไหม ไม่ต่างชนิด คุณสมบัติมันก็ต่างกัน ประโยชน์ก็ต่างกัน ดูเห็ดสี เห็ดมันเกิดชั่วคราวเห็นไหม เดี่ยวมันก็สลายตัวกันไป แต่ถ้าเขาเก็บทัน เขาก็เอามาทำอาหารได้ นี่เหมือนกัน โอกาสของแต่ละคนมันก็แค่นั้น โอกาสเห็นไหม เราวนมาเจอกัน เราก็แยกจากกัน ผลของวิญญูเหมือนสวะเลย ลอยน้ำมา มาถึงที่ชนกัน แล้วแยกออกจากกัน นี่คือผลของวิญญู การเกิดและการตายของเรา

คูลี ถ้าบวชในพรรษาหนึ่ง เรามีวาสนาแค่นี้ เราลาบวชได้ ๓ เดือน ชั่วคราวแป๊บเดียว อุโบสถที่แรก เดียวก็อุโบสถที่ ๒ ครบ ๖ อุโบสถก็ออกพรรษา ออกพรรษา ก็กลับไปใช้ชีวิตอย่างเดิม แต่ขณะที่อยู่ใน ๓ เดือน เราจะสร้างโอกาสของเราขนาดไหน สวะลอยมาชนกัน ถ้ามันเกาะกันไปดี มันพาไปดี ถ้าทวนกระแสน้ำ ปลาเป็นมันจะทวนคลื่นกระแสน้ำไป ถ้าเราปล่อยเป็นปลาตาย ปลาตายมันเวียนไปตามน้ำ ไหลไปตามน้ำ

นี่ก็เหมือนกันชีวิตของเรา เราบวชมา ชีวิตทางโลกเราก็ใช้มาแล้ว ในสิ่งที่เส้นทางโลก แล้วทางธรรมละ วิมุติสุข สุขอันประเสริฐ ประเสริฐมาจากไหน สุขของเขานะ เขาได้เสพ รูป รส กลิ่น เสียง คือความสุขของโลกนะ แต่ทางธรรมของเราเห็นไหม ถ้าเราไม่เป็นจิตตั้งมั่น จิตเราไม่ตั้งมั่นมันก็ฟุ้งซ่านไป มันฟุ้งซ่านไปในอะไร มันก็ในรูป รส กลิ่น เสียง รูป รส กลิ่น เสียงเป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร แต่ทางโลกนี้เขาพอใจ เขาพอใจในบ่วงของมารเอง เขาติดบ่วงของมารนะ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ เทศน์ปัญจวัคคีย์ และยสะ ๖๑ องค์ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสั่งเสียนะ เราเป็นผู้ที่พ้นจากบ่วงที่เป็นทิพย์และบ่วงที่เป็นโลก ทั้งบ่วงของทิพย์ด้วย ของทิพย์คือบ่วงที่ว่าเกิดบนสวรรค์ เป็นอินทร์ เป็น

พรหมนั้นก็เป็บบ่วงอันหนึ่ง คนเขาสนใจกันลัทธิต่างๆ ที่เจ้าลัทธิเขาไปได้แก่นั้น อย่างมากไปได้แก่พรหม ถ้าจิตสงบแล้วไปได้แก่พรหมนะ ดัดถึงพรหมแก่นั่นเอง แล้วไป อยู่นานเข้า เขาก็ว่านี่คือนิพพานของเขา

นิพพานของเขาคือว่าไม่มีความรู้สึกใจ ตอนเป็นพรหมมันเป็นอนิจจังอยู่ มันเป็น ไตรลักษณ์อยู่ มันเป็นวัฏฏะอยู่ ก็ยังคิดว่ามันเป็นนิพพาน นี่สุขของเขาทำได้เท่านั้นเอง แล้วสุขของเราละ ถ้าจิตมันตั้งมั่น บ่วงของมารเราพยายามดับให้ได้ ตั้งสติมันจะผ่านบ่วง อันนี้ไป ดูเขาคักสัตว์กันในป่า มันมีบ่วง มีแร้วนี่ มันก็ดักสัตว์ได้ เขาก็กักสัตว์ได้ ถึงกับ เสียชีวิตนะ บ่วงของมารจะทำให้เราเสียกับเพศนะ ถ้าเราทนสิ่งนี้ไม่ไหว เราก็เสียสิ่งนี้ ออกไป มันไม่ถึงกับตาย แต่มันก็อยู่ในโลกของเขา

แต่ถ้าเรากำหนดหัวใจของเราได้ มันไม่พ่นนะ มันไม่ติดบ่วง มันไม่ติดบ่วงมันก็ ผ่านจากบ่วงเข้าไป มันก็เป็นความสงบ ความสงบเฉยๆ บ่วงของโลก บ่วงของทิพย์ เราก็ พยายามใช้ปัญญาเราแก้ไข ถ้าเป็นบ่วงของทิพย์ บ่วงของทิพย์มันคิดใจ เราคิดปัญญาของ เรา เราคิดความเห็นของเรา เราไม่เข้าใจ มันก็ติดในบ่วงที่เป็นทิพย์ สิ่งที่เป็นทิพย์ ความสุขอย่างนี้มันจะเกิดมาจากไหน

โลกเขาเป็นไปประสาของเขา ย้อนไปดูความเป็นอยู่อย่างนั้น แล้วก็ตายไปนะ อยู่ อย่างนี้แล้วก็ต้องตายไป แล้วก็เกิดตาย เกิดตาย โดยที่เขาไม่รู้ตัว เขาไม่รู้ตัวของเขาเลย เชื่อก็เชื่อโดยลอยๆ ไม่เชื่อแบบพวกเรา พวกเราเป็นนักบวชเห็นใหม่ ความรู้สึกมัน สัมผัสได้ที่ใจ สันติภูมิจิโก เราอยู่ในสังคมของพระ สังคมของครูบาอาจารย์เรา ไปภาวนา ในป่าประสบสิ่งใดมาบ้าง สิ่งทีประสบมานี้ พุดไปใครจะเชื่อ วงกรรมฐานจะเชื่อในวง กรรมฐาน เพราะวงกรรมฐานได้สัมผัสจริง วงกรรมฐานเข้าไปสัมผัสไม่ได้สัมผัสจาก ตำรา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้เป็นพุทธวิสัย ไม่มีใครมีปัญญาเหนือองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาโลกธรรม ๘ ก็ไม่มีใครถูกระทบแรงเท่าองค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ไปศึกษาแล้วเห็นใหม่ ไปศึกษาจากตำรา ไปศึกษาจากสัญญา จากภายนอก มันไม่ซึ่งใจเห็นใหม่ แต่ในวงกรรมฐานของเราศึกษาจากการประพฤติ ปฏิบัติ ศึกษาจากประสบการณ์ตรงของตน ใครทำจิตของตัวเองให้สงบได้เห็นใหม่

อยู่กับครูบาอาจารย์แต่จิตไม่เคยสงบเลย เวลาไปถามปัญหาขึ้นมาทีไรก็พูดแบบนอกเรื่องนอกรทางไป มันไม่ซึ่งใจหรรอก แต่ถ้าเราเคยสงบขึ้นมาะ พูดถึงความสงบเป็นอย่างไร จิตมันจะมีสติเข้ามาขนาดไหน จิตสงบเข้ามาเป็นขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปนาสมาธิ มันสักแต่ว่ารู้ จิตมันสักแต่รู้ว่าอย่างไร มันมีความเห็นเป็นอย่างไรมันเป็นไปผ่านนิमितหรือไม่ผ่านนิमितเห็นไหม ผ่านความเห็นหรือไม่ผ่านความเห็น มันสงบเข้ามาแล้ว แล้วมันเสื่อมถอยออกมา มันเป็นอย่างไร สิ่งนี้มันหลอกกันไม่ได้หรอก

ในสังคมาการปฏิบัติของเรา มันจะมีของจริงอยู่ แล้วถ้าเราอยู่กับของจริงเห็นใหม่ ผู้ที่นำทาง ผู้ที่จะพาเราขึ้นฝั่งไง สิ่งที่จะพาขึ้นฝั่งมันต้อง คูสิ คูเวลาเขาเห่เรือกัน เขาต้องฝึกซ้อมกันเป็นปีเป็นเดือน แล้วก็ส่งต่อกันมาเป็นรุ่น เป็นรุ่นมา ต้องได้ผ่านพิธีกรรมมาต่างๆ มันจะมีความชำนาญของเขา กำหนดเวลาได้โดยว่าโค้งนั้นเข้าอย่างนั้น ฝีพายอย่างนั้น น้ำเอื่อยขนาดไหนก็เป็นไปได้ ความเป็นไปได้ของจิตก็เหมือนกัน ถ้าคนที่ผ่านการกระทำมาแล้ว มันจะบอกได้หมด

เราคิดของเรา บ่วงที่เป็นทิพย์ บ่วงคือความเห็นของใจ บ่วงคือกิเลส กิเลสที่มันไปคิดว่าสิ่งนี้เป็นธรรม สิ่งนี้เป็นธรรม มันไม่เป็นหรือ มันไม่เป็นเพราะอะไร เพราะมันยังติดบ่วงอยู่ แต่ถ้ามันปลดบ่วงละ จะปลดบ่วงมันก็ต้องมีการกระทำของมันนะ มันวิธีการของมัน เราไม่เอาวิธีการเป็นเป้าหมาย วิธีการเห็นใหม่ การกระทำอยู่เช่นอดอาหาร เช่นทำความสงบของใจ อูบายวิธีการมันเป็นวิธีการที่จะก้าวเดินเข้าไปสู่เป้าหมาย

นี่ก็บ่วงเหมือนกัน บ่วงขณะที่มีวิธีการ สัพเพ ธัมมา อนัตตา ที่ว่าสิ่งนี้เป็นธรรม สิ่งนี้เป็นธรรม คูสิพระไตรปิฎกบอกไว้นี้ถูกต้องหมด เราก็ทำตามพระไตรปิฎกนี้ อย่างนี้ถูกต้องหมด มันเป็นพิธีการทั้งนั้นแหละ พิธีการเพราะอะไร เพราะในพระไตรปิฎกบอกไว้แต่วิธีการ บอกไว้แต่เหตุไฉน แต่เวลาเป็นผล นิพพานเป็นอย่างไร นิพพานเป็นอย่างไร ในพระไตรปิฎกบอกว่านิพพานเป็นอย่างไร แต่เวลาพูดกับคฤหัสถ์ ถามว่านิพพานเป็นอย่างไร องค์สมเด็จพระพุทธเจ้าก็อธิบาย อธิบายเหมือนคนรู้ใจ

อย่างเช่น เราไม่เคยลงไปทะเลเลย ในทะเลมันมีปะการัง มันมีสิ่งใด คนที่ดำไปในปะการัง จะบอกว่า ปะการังมันจะสวยอย่างนั้น มันมีปลาพันธุ์นั้น อยู่ในได้ท้องทะเลนั้น น้ำลึกขนาดไหน น้ำใสขนาดไหน มันจะมีความสุขขนาดนั้น สิ่งนี้ก็กันไปเพราะคน

เห็น นี่เหมือนกันครูบาอาจารย์จะชี้ว่าอย่างนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นมาหมดรู้มาหมด แล้วบางอย่างยังไม่พยากรณ์อีกต่างหากนะ ไม่พยากรณ์เพราะมันไม่เป็นประโยชน์

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะพยากรณ์แต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ สิ่งที่เป็นประโยชน์เป็นกับจรตนิสัย เป็นกับพันธุ์ไม้ในป่า พันธุ์ไม้ในป่าหมายถึงหัวใจของเรา จิตของเราแต่ละดวง ก็คือพันธุ์ไม้ชนิดหนึ่ง จิตชนิดหนึ่งประเภทหนึ่ง คือการกระทำก็ต้องตรงกับพันธุ์ไม้นั้น บางคนนุ่มนวล บางคนแข็งกระด้าง มันเป็นเพราะการสร้างสมมา สิ่งนี้มันเป็นพื้นฐานเห็นไหม ถ้าจิตสงบขึ้นมา มันจะตัดแปลงพื้นฐานอันนี้เข้ามา

แล้วถ้าจิตมันมีอำนาจวาสนาของมัน มันจะวิปัสสนาของมันเข้าไป วิธีการนี้มันไม่เหมือนกันสักอย่างหนึ่ง ไม่เหมือนกันเลย การทำงานของเขา ดูอย่างเชิงช่าง ในการสร้างศาลา สร้างกุฏิหลังหนึ่ง สุกท้ายแล้วมันต้องเป็นแปลนแบบนั้น จะมีวิธีการอย่างไรก็ต้องเป็นแบบนั้น แต่จิตไม่เป็นอย่างนั้นเลย จิตมันมีการกระทำ กระทำเหมือนกัน สร้างจิตเหมือนกัน แต่การกระทำไม่เหมือนกัน ไม่เหมือนกันเพราะอะไร เพราะความเป็นไปไม่เหมือนกัน เพราะวัสดุที่เอามาใช้ไม่เหมือนกัน

การสร้างนี้ใช้วัสดุอย่างหนึ่ง วิธีการก็เป็นอย่างหนึ่ง ออกมาเป็นกุฏิเหมือนกัน นี่ก็เหมือนกัน จิตดวงหนึ่ง กิเลสอย่างหนึ่ง ทิฐฐิมานะอย่างหนึ่ง การกระทำออกมาเพราะวัสดุไม่เหมือนกัน ความเป็นไปไม่เหมือนกัน เราถึงต้องวิปัสสนาของเรา แต่มันไม่พ้นจากกรอบของสติปัญญา ๔ กาย เวทนา จิต ธรรม กายนอก กายใน

กายโดยปัญญาวิมุตติ ใช้ปัญญาใคร่ครวญไป

กายโดยเจโตวิมุตติ จะเห็นภาพของกาย เห็นภาพของวิปัสสนากายต่อไป

วัสดุไม่เหมือนกัน การประกอบกันออกมาเป็นกุฏิ ที่มีการกระทำไม่เหมือนกัน แต่ผลสุดท้ายตอบสนองต้องเหมือนกัน สิ่งเหมือนกัน เหมือนกันเพราะอะไร เพราะมันสร้างเป็นกุฏิ คูสิ คูกุฏิวิหารแต่ละหลังเห็นไหม ทรวคทรงแล้วแต่เขาจะออกแบบอย่างไร แต่เป็นที่พักอาศัยเหมือนกัน

จิตของเราก็เหมือนกัน อำนาจวาสนามาก อำนาจวาสนาน้อยไป พระอรหันต์แต่ละองค์ก็ไม่เหมือนกัน พระอรหันต์แต่ละองค์ก็มีฤทธิ์มีเดช บางองค์เป็นเจโตวิมุตติ หรือเป็นปัญญาวิมุตติมันก็ไม่เหมือนกัน ออกปฏิบัติเหมือนกัน แต่กุฏิเหมือนกัน ความรู้สึกเหมือนกัน ความสิ้นกิเลสต้องเหมือนกัน ถ้าไม่เหมือนกันจะตรวจสอบกันได้อย่างไร จะเป็นไปอย่างนั้นได้อย่างไร มันต้องเป็นไปอย่างนั้น มันตรวจสอบกันได้ เพราะถ้ายังไม่ผ่าน

คูลี เวลาครูบาอาจารย์ของเรา เวลาถาม ชุมมสากัจฉา ปล่อยวางขนาดนั้น แล้วต่อไปละ แค้นหรือครบนิพพาน ขณะที่องค์หนึ่งบอกแล้วต่อไปละ คำว่าต่อไป มันยังมีตายอีกนะ สร้างกุฏิมาเสร็จแล้ว แต่ยังไม่ได้มุงหลังคา แล้วบอกว่ากุฏิเสร็จได้อย่างไร องค์หนึ่งบอกว่ากุฏิเสร็จ แต่ยังไม่มุงหลังคา พอบอกว่า แล้วทำต่อไปอย่างไร เสร็จแล้วครบ กุฏิเสร็จแล้วครบ แต่กุฏิยังไม่มุงหลังคา

ถ้ามีหลังคาเรือนยอดของมารไป เรือนยอดของมาร เรือนสามหลัง เรือนยอดของมารเป็นอย่างไร นางคันทา นางอรดีเห็นไหม ความโลภ ความโกรธ ตัณหาปล่อยวางหมด ปล่อยวางธาตุชั้นมหาหมคเลย ปล่อยมาหมดแล้ว แล้วต่อไปละ ต่อไปบอกจบแล้ว แต่ถ้าครูบาอาจารย์ที่เป็น ต่อไปเห็นไหม ตัวผู้รู้ ตัววิชา จิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้ที่หมองไปด้วยอุปกิเลส จิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้ที่มันส่องใสเพราะธรรมชาติของมัน

แต่พวกเรานี้จิตขุ่นมัว จิตขุ่นมัวเพราะอะไร เพราะมันมีตะกอนไป พอมีตะกอนขึ้นมาเห็นไหม คุณจิตดี มันมีอาการของใจ ตัวใจ ตัวอาการของใจ วิปัสสนาว่ามันจะปล่อยมาเรื่อยๆ ขาดมาเรื่อยๆเป็นชั้นเป็นตอน ปล่อยหมดเลยนี้ จิตเดิมแท้ที่ส่องใส สิ่งที่มันส่องใสไม่ได้ มันไม่เป็นตามความส่องใส ถ้าส่องใสโดยปุถุชน ก็ส่องใสโดยจิตรวมใหญ่ ถ้าจิตรวมใหญ่ยังสว่างหมด ส่องใสหมดเลย จิตรวมใหญ่อย่างนี้ มันรวมใหญ่โดยกตกิเลสไว้ แต่ถ้ามันถึงเรือนยอดนั้น มันจะใสอยู่อย่างนั้นตลอดไปเลย มันใสอยู่อย่างนั้น ใสจนคิดได้ว่านี่คือนิพพาน

ถ้ามันไม่ใสมันไม่ดี จะคิดได้อย่างไร เพราะมันคิด มันว่ามันเป็นนิพพาน เพราะมันว่างหมด มันใสหมด นี่คือการสร้างกุฏิเสร็จแต่ยังไม่ได้มุงหลังคา

ธมฺมสากัจฉา เอตมฺมํคฺลมฺตฺตมํ การสนทนาธรรม ครูบาอาจารย์ท่านเป็นอย่างนี้ สันติภูฏิกโกในวงปฏิบัติเรา ในวงปฏิบัติมีครูมีอาจารย์นะ ถ้าอยู่ในวงปฏิบัติมา มันต้องเหมือนกัน มันถึงตรวจสอบกันได้ จะไม่บอกว่าจะเป็นอย่างนั้น บอกไม่ได้ บอกไม่ได้ คำว่าบอกไม่ได้เหมือนกับสัญญาใจ ไม่ใช่ ไม่ใช่ ไม่ใช่ ไม่ใช่ อย่างนั้นมันเป็นธรรมหรือ

คนเราที่ผ่านประสบการณ์มาแล้วพูดไม่ได้ มันเป็นไปได้ไม่ได้หรือ เขาบอกว่าพระปัจเจกพุทธเจ้าสอนไม่ได้ สอนได้ สอนได้แน่นอน สอนได้ด้วยขณะที่ท่านมีชีวิตอยู่สอนได้ แต่การจะวางเป็นทฤษฎี ต้องเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะการสร้างวาสนาบารมีมันต่างกัน ปัญญามันต่างกัน คุณิ พุทธวิสัยกว้างขวางขนาดไหน พระปัจเจกพุทธเจ้ามีไม่ถึงกับพุทธวิสัยเพราะอะไร เพราะเป็นพระปัจเจกพุทธเจ้า แต่สอนตัวเองได้ รู้ได้ เพราะในสมัยก่อน ในพระไตรปิฎกบอกว่า พระปัจเจกพุทธเจ้าเป็นพันๆ องค์ก็มี ที่จำพรรษาด้วยกันเห็นไหม ถึงคราวหนึ่ง ถ้าไม่มีศาสนาสิ่งนี้จะเกิดขึ้นมาไม่ได้ สิ่งนี้เกิดขึ้นมาเพราะอำนาจวาสนาของแต่ละบุคคล เราเกิดมาแล้ว ในท่ามกลางพุทธศาสนา ธรรมเนียมเรากำลังเจริญรุ่งเรือง เพราะอะไร เพราะการประพฤติปฏิบัติมีคนสนใจ เพราะการประพฤติปฏิบัติเหมือนเงินแท้เลย พอมีเงินแท้มันก็มีเงินเทียม เพราะมีครูบาอาจารย์ หลวงปู่มั่น หลวงปู่เสาร์เป็นของแท้ขึ้นมา เป็นผู้ที่บากบั่นออกมา สิ่งนี้ออกมาก็มีของเทียม

ของเทียมนะ ในวงกรรมฐานนี่พิสูจน์ง่าย ๆ เลย เราปฏิบัติเรารู้จริงแล้วเอาธรรมะนี้ถาม เอาความเห็นของเรานี้ถาม จะตอบไม่ถูกหรือ ตอบไม่ถูกเพราะอะไร เพราะคนตาบอด จะเป็นตาบอดคลำช้างเด็ดขาด ถ้าตาบอดคลำช้างจะไม่กล้าพูดสิ่งใดเลย พูดออกไปนี่มันจะมีแต่ความผิด เราจะรู้ได้แค่ไหน ถ้าเราตาสว่างขนาดไหน เราจะรู้ได้เท่านั้น สิ่งนี้มันถึงว่าธมฺมสากัจฉา แล้วเราประพฤติปฏิบัติ เราต้องพึงพาอาศัยในธรรมวินัย ถ้าเราอยู่ในหมู่คณะ ธรรมวินัยนี้เหมือนกับดอกไม้ ดอกไม้ถ้ามีด้ายร้อยเป็นพวงมาลัย

นี่ก็เหมือนกัน ข้อวัตรปฏิบัติเรานี้เหมือนดอกไม้ อย่างนี้แหละ ข้อวัตรปฏิบัติมันจะบอกถึงนิสัย ถึงความรักหรือไม่รักในธรรมวินัย ถ้ารักในธรรมวินัย สิ่งนี้มันเป็นเครื่องวัดคุณข้าราชการเขาสี เขายังมีกฎระเบียบของเขา ถ้าทำผิดกฎระเบียบ เป็นอันว่าผิดในการประพฤติปฏิบัติของเขา ของเราก็คงต้องมีธรรมวินัย ธรรมวินัยของเรานี้ต้องพยายามรักษา

ไว้ รักษาไว้ นะ เพราะอะไร เพราะจิตบางทีมันแบบตกตะกอนไป มันมีเจริญ มีเสื่อม ถ้าเราเสื่อม มันจะไม่ยอมทำ มันเบื่อของมัน

ถ้าเบื่อของมัน ข้อวัตรนี้มันจะชำระตรงนี้ได้ เหมือนคนเราเวลาตื่นนอนขึ้นมา มันง่วงเหงาหาวนอน คุณคนมันง่วงนอน อย่างเช่นคนขับรถเห็นใหม่ ถ้าหลับในจะประสบอุบัติเหตุขณะ จิตก็เหมือนกันเวลามันหลับใน มันไม่ต้องการทำอะไรเลย ข้อวัตรปฏิบัติมันจะช่วยให้ ข้อวัตรปฏิบัตินี้มันจะช่วยให้เราไม่นอนจมใจ มันทำให้เราเคลื่อนไหวตลอดเวลา จิตที่มีการเคลื่อนไหวไป มันจะไม่กดถ่วงตัวเองนะ ข้อวัตรปฏิบัติมีประโยชน์มาก มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของเรา

เวลาหลวงปู่มันท่านอยู่กับลูกศิษย์ลูกหา ท่านบอกเลย เต็มวันจะไม่มีข้อวัตรติดหัวมันเห็นใหม่ ให้มันมีข้อวัตรติดหัวมัน ฝึกนะ เพราะในสมัยนั้นผู้ที่เป็นมือเป็นเท้าของหลวงปู่มันยังน้อยอยู่ หลวงปู่มันต้องฝึกพระองค์หนึ่งอยู่ ๓ - ๔ ปีแล้วออกไป เปลี่ยนมา เปลี่ยนใหม่ เปลี่ยนมาเพื่อให้สิ่งนี้เป็นสายเลือดของเรา เป็นสายเลือดของกรรมฐาน เอาข้อวัตรปฏิบัตินี้คอยควบคุมอย่าให้ใจมันหลุด ถ้าใจมันจะหลุดมันจะไม่ยอม มันจะจ้านกับกิเลสนะ

ข้อวัตรปฏิบัติก็เป็นการขวนขวายเหมือนการต่อลมหายใจ ออกซิเจน ให้ลมหายใจกับผู้ป่วย จิตมันป่วยจิตมันไม่สู้ ก็เอาข้อวัตรปฏิบัตินี้เป็นที่อาศัยไป อย่างทั้งข้อวัตร รักษาไป จะเบื่อหน่าย จะจำเจอย่างไรก็ตาม ยิ่งการจำเจ คุณนี้ก็พา เวลานั้นก็พาเขาต้องฝึกซ้อม การฝึกซ้อมเขาทำจำเจมาก เขาฝึกซ้อมขึ้นมาเพื่อสติของเขา เพื่อความเห็นของเขา เราเป็นนักบวช เราจะพ้นจากกิเลสนะ เราจะชำระกิเลส เราจะสู้กับตัวเราเอง

ฉะนั้นสิ่งนี้มันเป็นการฝึกซ้อมเรา ข้อปฏิบัตินี้ให้ฝึกซ้อม ถึงเวลาให้ทำ ให้หัวใจเหมือนน้ำที่มีออกซิเจน มันจะเหมือนน้ำที่ไม่เสีย

จิตใจเราไม่เสีย จิตใจเราไม่ขุ่นมัว ถ้ามันขุ่นมัว มันไม่ยอมทำ ก็ฝืนมันทำ เวลาหลวงตาท่านจิตเสื่อมเห็นใหม่ พุทโธๆ ๓ วันเอาไว้กับจิตนะ ออกมันจะระเบิด มันจะไม่ยอมทำ ถ้าเป็นกิเลสมันจะต่อต้าน มันจะทำให้เราไม่ยอมทำอะไรที่เป็นประโยชน์กับมันเลย เอาสิ่งนี้เป็นตัวหลัก เกาะไว้ จะเป็นจะตายก็ตาม จะเป็นอย่างไรก็ตาม พอมันผ่านวิกฤติ

อันนี้ไปนะ จะเห็นคุณค่าของข้อวัตรมาก โอ้โฮ ขณะที่มันเฉา มันทุกข์ มันไม่เอานะ มันมีความกดถ่วงใจขนาดไหน

ขณะที่ใช้ข้อวัตร ออกซิเจนนี้ต่อชีวิตเรามา พอพ้นจากนั้นมา มันโล่ง มันสบายใจ ถ้าตอนนั้นเราขอมจำนวนไป เราก็เสียคน แต่พอเราใช้ข้อวัตรผ่านพ้นมาเห็นใหม่ มันมีการกระทำ ในการดำรงชีวิตของเรา มันจะมีเจ็บไข้ได้ป่วย มันจะมีความทุกข์ความจน มันเป็นกาลอยู่ตลอดเวลา จิตก็เหมือนกัน เดียวมันก็เหี่ยวเฉา เดียวมันก็ร้อนเริง เดียวมันทุกข์ยาก เดียวมันก็อะไร อาศัยอย่างนี้ในการดำรงชีวิตนะ ธรรมเนียมจะรักษาอย่างนี้

ครูบาอาจารย์ท่านฝึกฝนนะ ถึงไม่มีครูอาจารย์ก็พยายามเอาธรรมวินัยเป็นที่ตั้ง แล้วฝึกฝนสิ่งนี้มา แล้วฝากไว้กับเราเห็นใหม่ ศากยบุตรพุทธชินโรส เป็นบุตรขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วสังฆะก็ดูแลกัน ช่วยเหลือกัน จุนเจือกัน เพื่อชีวิตของนักรบไง เราเป็นนักรบ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกประพฤติปฏิบัติ พระเจ้าพิมพิสารนี่ว่าโดนปฏิวัติมา ก็ให้กองทัพครึ่งหนึ่ง ไม่ใช่ จะออกแสวงหาโมกขธรรมจริงๆ ถ้าอย่างนั้นสำเร็จแล้ว ถ้าสิ้นเจ้อแล้วให้มาสอนด้วย

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเทศน์กับพระเจ้าพิมพิสาร จนเป็นพระโสดาบันขึ้นมา พวกเรานี้เป็นนักรบ ขณะนี้เราจะรบกับกิเลส โลกเขาจะรู้หรือไม่รู้ก็เรื่องของเขา เดียวนี้สังคัมโลกเขาเป็นพิธีกรรมเฉยๆ นั่นเรื่องของเขา อย่าไปเอามาใส่ใจ ถ้าเอาสิ่งนั้นมาใส่ใจเรา เราจะอ่อนแอไปกับเขา ทำไมเขาสุขสบาย เขาอยู่กันอย่างนั้น ทำไมเราต้องมาทุกข์มายาก สังคัมโลกเป็นอย่างไรก็เรื่องของเขา เพราะนั่นไม่ใช่ของค์ศาสดาสอน เรื่องของคนโง่ คนโง่ที่พอใจกับสิ่งที่ต่ำต้อย

แต่เราเป็นคนฉลาด เราเป็นคนที่จะเอาคุณค่าของเราขึ้นมา เราต้องเชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าเราเชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ มันจะทุกข์จนเจ็บใจในสังคัมของเรา เราต้องชวนชวาย รักษาชีวิต รักษาความเป็นไปของเรา รักษาชีวิตของเรา แล้วรักษาข้อวัตรปฏิบัติ อย่าให้ใจเศร้าหมอง อย่าให้ใจขุ่นมัว แล้วเราจะมีความเป็นไป เอวัง